

Roestende Ransuilen in de Gimbornhof in de winter van 2006/2007

Maarten Hageman

Inleiding

Aangestoken door de artikelen over Ransuilen in de Vlerk nummer 2 van 2006, geschreven door Edwin Witter en Vincent de Boer, heb ik de Ransuilen roestplaats maar weer eens opgezocht in de Gimbornhof in de gemeente Zevenaar. Ik wist al jaren van het bestaan van deze roestplaats, maar heb er nooit structureel gegevens over verzameld of genoteerd. Over voedsel is deze laatste jaren e.a. bekend geworden, maar over bezetting en aantalverloop gedurende de winter is nog nooit veel geschreven. In dit artikel zal hier nader op in worden gegaan. Ook zijn er op deze roestplaats braakballen verzameld en uitgeplozen. De resultaten hiervan zijn ook in dit artikel verwerkt.

Beschrijving roestplaats

De roestplaats bevindt zich in het Gimbornhof in de gemeente Zevenaar, kilometer hok 4035-33. In een solitair bosje bestaande uit een één rij van 15 Thuja's met een hoogte van ongeveer 12 m en een stamdiameter van 30 cm. De bomen zijn redelijk vol van structuur. Onder de bomen bevinden zich enkele jeneverbessen en taxussen. Ook hierin zaten soms enkele Ransuilen. Aan de westzijde hebben de uilen vrij zicht op een groot grasveld. Aan de Oostzijde bevindt zich het Juvenaat, een voormalig Klooster.

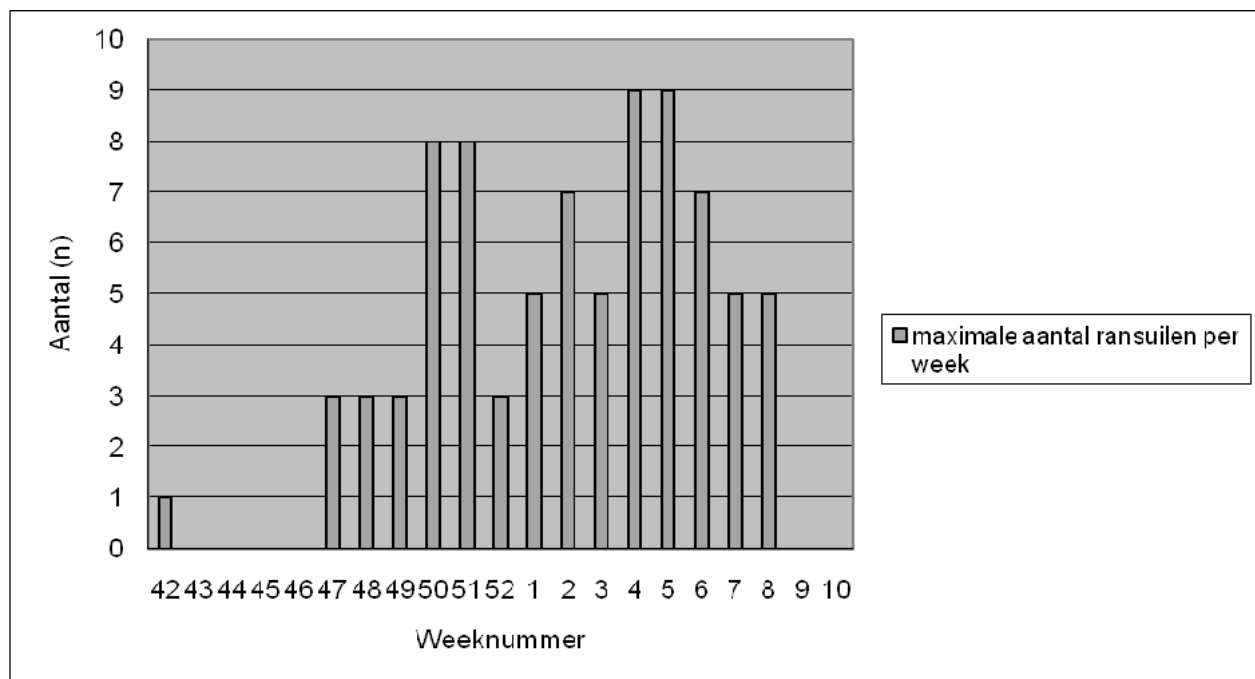
Methode

De roestplaats is vanaf week 35 iedere week minimaal tweemaal bezocht. De bezoeken vonden overdag plaats tussen 12.00 - en 13.30 uur. De eerste paar weken (voordat in week 42 de eerste Ransuil werd waargenomen) is in de omgeving gezocht naar veren of andere sporen van Ransuilen. Dit heeft echter niets opgeleverd. Bij de aantallen is telkens uitgegaan van het maximale aantal wat in die week is geteld. Daarnaast zijn wekelijks de verse hele braakballen verzameld en uitgeplozen. De prooi-resten zijn gedetermineerd met de zoekkaart muizenschedelresten in uilenbraakballen van de VZZ. Bij de bepaling is uitgegaan van het aantal gevonden bovenkaken. Voor de vogels is genoeg genomen met specifieke onderdelen als ondersnavel, poten en borstbeen.

Resultaten aantalverloop en bezetting

De eerste Ransuil werd waargenomen in week 42 (half oktober). Tot die tijd heb ik ook geen enkel ander spoor van Ransuilen waargenomen op de roestplaats of in de omgeving. Aardig was dat er in week 44 t/m 46 een Steenuil op de roestplaats aanwezig was. Dit Steenuiltje had waarschijnlijk een vaste stek op de roestplaats, getuige de braakballetjes die telkens op dezelfde plek gevonden werden. Met deze braakballen is verder niks gedaan. In de week van 47 (rond 20 november) begint de roestplaats serieus in trek te komen bij de uilen. Het verdere verloop van de aantallen verloopt wat grillig zonder vast patroon. In week 4 en 5 worden het maximum aantal van 9 bereikt (overgang januari-februari). Dit aantal is nog een

keer bevestigd door een avondtelling op woensdag toen tijdens de schemering ook 9 uitvliegende uilen geteld werden. Na het bereiken van het maximum nemen de aantallen snel af en in week 8 (rond 20 februari) is de roestplaats weer verlaten. Ook tellingen in de weken daarna zijn geen uilen meer waargenomen. In week 20 is met de tellingen gestopt. Voor mijn gevoel zijn er soms enkele uilen verdwenen van de roestplaats. Natuurlijk kan ik met de tellingen een enkele uil over het hoofd hebben gezien, maar een verschil tussen 3 en 8 lijkt mij niet reëel. Bovendien met een beetje moeite en oefening kon je de roestplaats redelijk overzien tot in de top van de sparren. Een ander bewijs voor de getelde aantallen is het aantal verzamelde braakballen. Wanneer er minder uilen op de slaapplaats werden waargenomen is dit terug te vinden in het aantal verzamelde braakballen. Het viel mij op dat de uilen telkens van dezelfde roestbomen gebruik maakte, terwijl ze veel meer bomen tot hun beschikking hadden. Dit beeld werd nog eens een keer bevestigd door de braakballen die op dezelfde plekken werden gevonden onder de boom. In figuur 1 staan alle tellingen weergegeven. Opvallend is dat de roestplaats zo snel in het voorjaar werd verlaten. Zou het iets te maken hebben met het mooie, warme voorjaar waardoor de uilen snel hun territoria weer wilden bezetten? Het lijkt mij een reële optie of speelden andere factoren een belangrijke rol?

Figuur 1 Maximale aantal getelde Ransuilen op roesplaats in de winter 2006/2007 in de Gimbornhof.

Voedsel

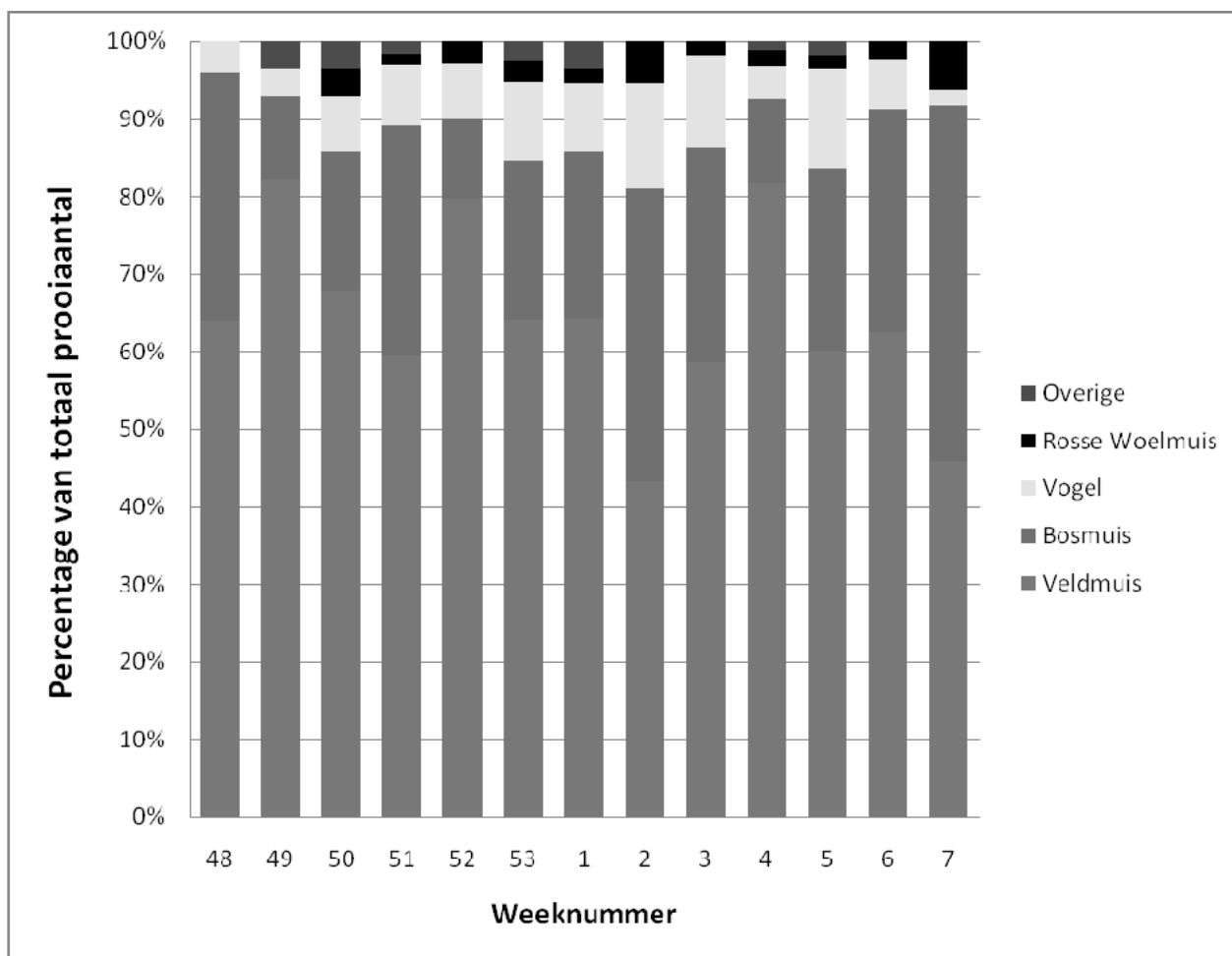
In totaal werden er, in de periode van week 48 t/m week 7, 519 hele braakballen geraapt en geplozen. (zie tabel 1). De hoeveelheden zijn uitgesplitst per week. Net als bij de andere roestplaatsen in ons werkgebied, waar braakbal onderzoek is verricht, zijn bosmuis en

veldmuis veruit de belangrijkste prooi-soort. Gemiddeld bestond het voedsel voor 87% uit deze 2 soorten. Ook vogels stonden op het menu. Er is een onderverdeling gemaakt in meesachtige, musachtige, Spreeuw en vogel onbekend. Van de rosse woelmuis werden ook nog enkele exemplaren gevonden. De overige soorten werden incidenteel vastgesteld. Bruine rat, woelrat, dwergmuis, huisspitsmuis en kever. De kever is in week 5 aangetroffen in de braakballen. Een digitale foto van het onderschild is voorgelegd aan een aantal deskundigen. De meeste "experts" kwamen uit op een geelgerande waterkever of misschien een meikever. De eerst genoemde schijnt ook 's nachts veel te kunnen vliegen dus het is mogelijk. Omdat het om het onderschild ging is het moeilijk om onderscheid in de keversoorten te kunnen maken. Ze hebben op dit gebied teveel overeenkomsten, zodat ik het heb gehouden op een kever. De verzamelde braakballen verschillen nogal in aantal per week. Dit is deels goed te verklaren door het verschil in aantal uilen per week, maar ook speelde mee dat een gedeelte van de braakballen op de weg terecht kwam en plat werden gereden. Dit was in week 5 het geval toen 5 van de 9 aanwezige uilen precies boven de weg aan het roesten waren.

Tabel 1 Aantal gevonden prooidieren per week van Ransuilen winter van 2006/2007 in de Gimbornhof.

Weeknummer	48	49	50	51	52	53	1	2	3	4	5	6	7
Braakballen (n)	15	18	45	50	44	30	46	27	45	67	38	61	33
Veldmuis	16	23	38	38	55	25	36	16	34	76	33	50	22
Bosmuis	8	3	10	19	7	8	12	14	16	10	13	23	22
Vogel musachtig	0	0	3	2	2	2	3	2	2	2	0	2	0
Vogel meesachtig	0	0	1	1	3	0	1	2	0	1	0	0	0
Spreeuw	0	0	0	0	0	1	1	0	2	0	0	1	1
Vogel spec	1	1	0	4	0	1	0	1	3	1	7	2	0
Rosse Woelmuis	0	0	2	1	2	1	1	2	1	2	1	2	3
Bruine rat	0	0	1	0	0	1	2	0	0	0	0	0	0
Dwergmuis	0	0	1	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0
Huisspitsmuis	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Woelrat	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Kever	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0
Totaal	25	28	56	66	69	39	56	37	58	93	55	80	48
Gemiddeld	1,66	1,38	1,24	1,32	1,56	1,3	1,21	1,37	1,29	1,38	1,44	1,31	1,45

In figuur 2 is het procentuele aandeel van de verschillende prooi-soorten weergegeven. Opgesplitst in veldmuis, bosmuis, vogels, rosse woelmuis en overige prooidieren samen. Opvallend is het grillige verloop van het aandeel veldmuizen per week. Met een opvallend dal in week 2 en week 7 waarbij het aandeel van de veldmuis zakt tot minder dan 50%. In deze 2 weken worden er opvallend veel bosmuizen, rosse woelmuizen en vogels gevangen. Een verklaring heb ik hier niet voor, maar het kan te maken hebben met de weersomstandigheden waardoor de Ransuilen gedwongen worden om op andere plekken te gaan jagen. Uit een onderzoek van Willem van Manen kwam naar voren dat bij toenemende windsnelheid het aandeel veldmuizen afneemt en het aantal bosmuizen en vogels toeneemt. Ik heb hier niet verder naar gekeken.

Figuur 2 Procentueel aandeel van verschillende prooi-soorten van Ransuilen in de winter van 2006/2007.

Conclusie/Discussie

- 1) In week 47 bezetten de eerste Ransuilen de roestplaats in de Gimbornhof;
- 2) De maximale aantallen worden geteld in week 4 en 5 van 2007;
- 3) De laatste uilen verlaten in week 9 de roestplaats;
- 4) Gemiddeld bestaat ruim 87% van het dieet van de Ransuilen in de Gimbornhof uit Veldmuis en Bosmuis. De gevonden percentage verschillen nogal per week zonder duidelijke trend of verklaring.

Oproep

Het zou leuk zijn als er n.a.v. dit artikel meer mensen op roestplaatsen gaan tellen. Het kost niet veel tijd, kan vaak overdag en niet aan vaste tijden gebonden. Het zou leuk zijn om een aantal roestplaatsen in een winter te volgen. Wanneer verschijnen de ransuilen op de roestplaatsen en hoe verlopen de aantallen. Is dit voor iedere roestplaats gelijk of zijn er duidelijke verschillen tussen de roestplaatsen. Ik tel deze winter weer in de Gimbornhof. Wie durft het aan een andere roestplaats te "begluren". Meld je per mail bij mij aan

Maarten_Hageman@Hotmail.com , dan probeer ik alles te coördineren. Niets is verplicht en elke informatie over een roestplaats is welkom.

Naschrift redactie: De slaappleats in de Gimbornhof is in de winter 2005 ook enkele malen geteld door Olaf Klaassen. De aantallen lagen toen een stuk hoger: op 19/2, 27/2, 2/3 en 6/3 werden resp. 18, 14, 18 en 13 ex geteld. Mogelijk is een andere methode van tellen een verklaring (s avonds zijn uitvliegende vogels geteld), maar aannemelijker is dat de aantallen zo sterk van jaar op jaar kunnen verschillen. Nietemin is een vergelijking van telmethodes zinvol. Die proef gaan de auteur en de redacteur op de som nemen!

Foto. Ransuil, Herwen, 25 januari 2007
(Erik de Waard)

Literatuur

- De Boer V. 2006. Voedsel van Ransuilen in het Immerloopark in het voorjaar van 2005. *Vlerk* 23(2): 65-67.
- Kwint N. & Schoppers J. 1995. Voedsel van Ransuilen op twee roesplaatsen bij Arnhem in voorjaar van 1995. *Vlerk* 12 (3): 85-89
- Lensink R. (Vogelwerkgroep Arnhem eo) 1993. Vogels in het Hart van Gelderland. Uitgeverij KNNV/Stichting Uitgeverij SOVON.
- Van Manen W. 2001. Invloed van weerstomdigheden op gedrag en jaagsucces van overwinterende Ransuilen (*Asio otus*). *Limosa* 74 (2001) blz 81-86.
- Vereniging voor Zoogdierkunde en Zoogdierbescherming (VZZ). Zoekkaart muizenschedelresten in uilenbraakballen, 2001.
- Witter E. 2006. Ransuilen zijn ook vogelliefhebbers. *Vlerk* 23 (2): 60-64